

Türü : Araştırma Makalesi
Konusu : Kültürel Çalışmalar
Gönderilme Tarihi : 20 Ocak 2022
Kabul Tarihi : 16 Şubat 2022

TÜRKİYE’DE 2848 SAYILI KANUN KAPSAMINDA ZORUNLU İÇ GÖÇ UYGULAMALARI (1935-1945)

Forced Domestic Migration Practices Under The Law No 2848 In Turkey (1935-1945)

*

Ramazan ÇELEM*
(ORCID: /0000-0002-1601-3522)

Atıf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Çelem, Ramazan, “Türkiye’de 2848 Sayılı Kanun Kapsamında Zorunlu İç Göç Uygulamaları (1935-1945)”, *BENĞİ: Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 5 (2022), Sayı: 1: 121-144.

Apa: Çelem, R. (2022). “Türkiye’de 2848 Sayılı Kanun Kapsamında Zorunlu İç Göç Uygulamaları (1935-1945)”. *BENĞİ: Dünya Yörük-Türkmen Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 1: 121-144.

Özet

Osmanlı Devleti’nin ilk dönemlerinden yıkılışına kadar olan süreçte, devletin, çeşitli amaçlar gözetilerek uygulamış olduğu iskân ve göç politikaları, Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren yeni Türk Devleti hükümetleri tarafından da devam ettirilerek uygulanmaya devam edilmiştir. Osmanlı’nın ilk dönemlerinde yeni fethedilen bölgelere doğru yapılmış olan göç uygulamaları; devletin yıkılış sürecine girdiği zamanlarda ise kaybedilen yerlerden ülke içerisine doğru gerçekleşmiştir.

Hem Osmanlı’da hem de Türkiye Cumhuriyet’inde iskân ve göç politikalarının amacı, devletin, hâkimiyet alanı içerisinde bulunan bölgeler içerisinde merkezi otoriteyi hâkim kılmak ve çeşitli unsurlardan meydana gelen toplulukların, ülke içerisinde huzurlu bir şekilde hayatlarını sürdürmeleriniyle ülkenin ve halkın güvenliğini sağlamak olmuştur.

Cumhuriyet döneminde iskân siyasetinin belirlenmesinde 1926 yılında çıkarılmış 885 sayılı Kanun ile 1934 tarihinde kabul edilmiş 2510 sayılı İskân Kanunu etkili olmuştur. Bu iskân kanunlarıyla ulaşılmak istenen temel amaç, Türk kültürü esas alınarak aynı dili konuşan, aynı gayeye hizmet eden bir “ulus” oluşturmaktır. Ulus oluşturma sürecinde Balkan Savaşları ile I. Dünya Savaşı süresince azalmış olan nüfus miktarının artırılması için izlenen politikalar arasında sınır dışındaki Türklere kapılarımızı açarak, onların yurda dönmelerini sağlamak da yer almıştır. Yurtlarına geri dönüş

* Bu makale yazara ait yüksek lisans çalışmasından üretilmiştir.

* Arş. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Tarih Bölümü r.celem@gmail.com

yapan göçmenlerin Anadolu'da yerleştikleri bölgelerdeki yerleşik halkla huzur içerisinde birlikte yaşamaları sağlanarak üretimin artırılması ve böylece toplumun yaşam kalitesinin artırılması beklenmiştir.

Bu çalışmada 2848 sayılı kanunun kabulünden sonra 10 yıllık zaman boyunca ülke içerisinde güvenlik amacıyla gerçekleştirilmiş olan iç göç uygulamaları, Arşiv belgeleri ışığında ele alınmıştır. 1935-1945 yılları arasında yaşanmış olan göçlerin sebepleri arasında eşkıyalık, hırsızlık, ölümlerle tehdit etme, ırza tecavüz gibi bölge güvenliğini tehlikeye düşüren olayların yanında hudut bölgelerinde casusluklarından şüphe edilen ve Türkiye'nin dış devletlerle ilişkilerini bozacak davranışlarda bulunan kişi, aile ya da aşiretlerin bu bölgelerden uzaklaştırılıp iç bölgelere doğru sevk edilmeleri yer almaktadır. İç göç uygulamaları, toplumun belirli bir kesimine değil, asayiş ve güvenliği bozan ya da bozabilecek tüm kişi ve gruplara uygulanmıştır. İncelenen belgelerde göç ettirilen şahısların yaşamış oldukları iller arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden Kars, Iğdır, Diyarbakır, Erzurum, Malatya, Kilis ve Ağrı ağırlıktadır. Bunun yanında Edirne, Antalya, Artvin, Muğla, İstanbul, Rize, gibi farklı bölge şehirlerinden de göçler yapılmıştır.

Anahtar Kelime: Cumhuriyet, Güvenlik, Politika, İskân, İç göç.

Abstract

From the first period of the Ottoman Empire to its collapse, the settlement and migration policies which implemented to look out for various purposes by the state had been continued to implement by the governments of the new Turkish States since first years of the Republic. In the first period of Ottoman Empire, migration practices was made to new conquered regions but, when it was in the period of collapse, it was made from the last places to the country.

Both in the Ottoman period and in the Republic period, the purpose of the settlement and migration policies retain the central authority in the regions under the sovereignty of the state and maintain security of the communities which composed of various factors to maintain their lives in a peaceful manner in the country.

The law number 885 which was enacted in 1926 and the law numbered 2510, which was accepted in 1934, were effective in determining the settlement policy in the Republic period. The main purpose to be reached with this settlement law is to form a "nation" that speaks same languages and serves the same purpose based on Turkish culture. In the process of nation-building, among the policies followed to increase the amount of population that had decreased during the Balkan wars and the first World war, opening our doors to Turks outside our borders and ensuring their return to their homeland was also included. The immigrants and refugees returning to their homeland would live in peace with the settled people in the regions where they settled and thus it was expected to increase production and quality of life of security.

In this study, internal migration practices, which were carried out for security purposes in the country for 10 years after the adoption of the law numbered 2848, were discussed in the light of archive documents. Banditry, theft, death threats and rape are reasons of migration which took place between 1935-1945. In addition of these, people, families or tribes whose espionage is suspected and who will disrupt our relations with foreign states by removing from region and their transfer to the interior regions took place in this study. Internal migration practices have been applied not to a certain segment of the society, but to all individuals and groups that disrupt or may disrupt public order and security. In the documents examined, people who was migrated, lived in various cities as Kars, Iğdır, Diyarbakır, Erzurum, Ağrı and as well as Edirne, Antalya, Muğla, Kilis, İstanbul, Rize and Malatya.

Keywords: Republic, Public security, Policy, Settlement, Internal migration.

Giriş

Birden fazla tanımı bulunan iskân olgusu, Kent Bilim Terimleri Sözlüğünde (1998: 40) "yerleştirim" olarak Türkçeye çevrilmişken tanım olarak da "özellikle hükümetlerce uygulanan yönlendirmeler sonucunda yerinden yurdundan edilen birey ya da ailelerin, yeni yerleşim yerlerine taşınmaları ve gittikleri yerlerde bu kişilerin, çeşitli yardımlarla konut sahipliği sağlanarak çalışma olanaklarına kavuşturulmaları" şeklinde ifade edilmiştir.

Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration-IOM-) tarafından

yazılan Göç Terimleri Sözlüğü'nde (2009: 22) göç olgusu, uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmek suretiyle yapılmış olan ve süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri olarak tanımlanırken göç kavramının içerisinde mülteciler, yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhil edilmiştir (Çoruh, 2021(a): 96). Göç için yapılan bir başka tanımlamada (Keleş, 1998: 53) ise göçün genellikle yerleşmek amacıyla gerçekleştirilen ve bir yerleşim yerinden bir başka yerleşim yerine ya da bir ülkeden bir başka ülkeye gitme eylemi olduğu dile getirilmiştir. Bir diğer tanıma göre göç, ekonomik ya da başka sebeplerle kitlelerin buldukları yerleri terk ederek daha elverişli bir bölgeye yaptıkları iskana denir (Çoruh, 2021(b): 114).

Tekeli (2008: 42) göçü, modernitenin bir kavramı olarak tanımlarken, Akkayan'a (1979: 21) göre göç; *“kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını veya bir parçasını geçirmek üzere tamamen yahut geçici bir süre için bir iskân ünitesinden (şehir, köy gibi) diğerine yerleşmek kaydıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayı”* dır.

Türkiye'nin birçok ülkeyle kara ve deniz sınırının bulunması, sınır güvenliği ile ilgili bazı iç ve dış politikalarının belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Sınır komşularıyla dönem dönem yaşanan inişli çıkışlı ilişkiler, hükümetlerin bu konuda güvenlik noktasında çok hassas davranmasını gerektirmişti. Bu hususta, sınır komşusu ülkeler ile ilişkileri bozacak kişilerin ya da sınır komşusu menfaatine Türkiye aleyhine çalışan ya da çalıştığından şüphelenilen kişi, aile ya da aşiretler önlem olarak daha güvenli olduğu düşünülen iç bölgelerdeki vilayetlere nakledilmişlerdir (Köse, 2019: 372).

İskân olayı gerçekleştirilirken iki türlü uygulama esas alınmıştır. Bazı durumlarda iskâna tâbi tutulan nüfusun rızası alınarak yer değişiklikleri gerçekleştirilirken bazı durumlarda ise iskân kişilerin rızası ve görüşü alınmadan zorunlu olarak söz konusu kişi, aile ya da aşiretlerin düzene kavuşturulması veya cezalandırılması gibi amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. İskân uygulamalarına tâbi olan nüfusun rızasına bağlı olarak yapılan iskân uygulamalarında söz konusu nüfus; iskân edilecekleri bölgelere çeşitli fikri, ekonomik ve sosyal amaçlar doğrultusunda göç ettirmek istenmiştir (Sarigül, 2012: 3-4).

Babuş (2006: 134), iskân uygulaması kapsamına giren unsurları iki guruba ayırmaktadır: Yerli İskâna Tabi Olanlar ve Dış Ülkelerden Gelenler. Dış ülkelerden gelenler arasında mübadiller, gayri mübadiller, 1934-1950 arasında gelenler, serbest göçmenler, mülteciler, eski

Bulgaristan göçmenleri, dışarıdan gelen Çingener ve 1950 sonrası gelenler yer almaktadır. Yerli iskâna tabi unsurlar ise Şark vilayetleri mültecileri, harikzedeler (savaşta evleri yıkılanlar), istilazedeler (toprakları işgal edilenler), sel ve heyelandan zarar görenler, nakledilenler, gezginciler (aşiretler, sınırdaki unsurlar, göçebeler, yörükler, Çingenerler), topraksız yerliler, Elviye-i Selase (Kars, Artvin, Batum) halkı ile anarşistler, dışarı sürülenler ve casusluklarından şüphe edilenler olmak üzere birçok kişiyi kapsamaktadır.

Günşen (2012: 14-15) de, iç göç ile ilgili tanımları göz önüne alarak iç göçün, “*insanların ülke sınırları içinde kent-kent, kent-kır, kır-kır ve kır-kent ekseninde yaptıkları geçici veya kalıcı, kısa veya uzun süreli, isteğe bağlı veya zorunlu olarak gerçekleştirilmiş olan nüfus hareketleri olduğunu*” belirtmiştir (Günşen, 2012; 14-15).

1923 Lozan Antlaşması çerçevesinde gerçekleştirilen Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi'yle birlikte yurtdışından gelecek olan 500 bine yakın Türk ve Müslüman nüfusun ülkeye gelişlerinden itibaren bu kişilerin nakil ve iskânlarının yanında bazı ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti kurulmuştu. Dış göçler böyle bir çözüm üreten hükümet, ülke içerisinde Şark vilayetlerinden gelen göçmenlerin iskân ve göç meseleleriyle ilgilenememiştir (Özbay ve Yücel, 2001: 6; Köse, 2019: 314-315).

Anadolu'ya yönelik yapılan göçler, Cumhuriyet dönemine kadar belirli bir plan ve düzen içerisinde gerçekleştirilememişti. Bu amaçla göçlerin planlı olarak ve düzenli ve emniyetli bir şekilde tatbik edilmesi için ilk olarak, Şeyh Sait İsyanı'nın ardından 1926 tarihinde 885 sayılı Kanun TBMM'de kabul edilmiştir. Bu kanuna göre memleket dâhilindeki seyyar aşiretler, göçebeler ve bulaşıcı hastalıklara müptela olmuş kişiler ile geçim sıkıntısı çeken vatandaşların münasip mahallere nakil ve iskânlarının yapılması; evleri çok dağınık olan bazı köylülerin münasip merkezler etrafında toplanması ve casusluklarından şüphe edilen şahısların da hudutlardan uzaklaştırılması gibi kararlarının alınmasında Dâhiliye Vekâletinin talepleri doğrultusunda İcra Vekilleri Heyeti'nin aldığı kararların belirleyici olduğu açıklanmıştır (Köse, 2019: 317).

1934 yılında çıkartılan ve Cumhuriyet döneminin en kapsamlı ve en uzun süre geçerliliği olan 2510 sayılı İskân Kanunu ile gerek dışarıdan gelecek muhacirlerin gerekse içeride çeşitli sebeplerle nakledilecek vatandaşların sevk, iâşe ve iskânlarına ait şartlar en ince ayrıntısına kadar belirlenmiştir. O tarihe kadar meydana gelmiş çeşitli iskân vakalarından faydalanılarak ve önceki iskân mevzuatlarının eksiklikleri göz önüne alınarak yüz binlerce kişinin nakil ve iskânlarının,

belirli bir plan ve düzen çerçevesinde gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir (Köse, 2019: 316-317).

Cumhuriyet hükümetleri, Osmanlı Devleti'nden kalan bazı uygulamalar ile kurumları fazla bir değişikliğe gitmeden devam ettirmişlerdir. Yeni Türkiye Devleti, köylüleri toprakta tutmak ve üretimi artırmak için köylülerin, izinsiz yer değiştirmelerini engellemiş ve gerektiğinde belirli bir plan dâhilinde onları zorunlu göç uygulamalarına tâbi tutmuştur (Erder, 2018: 77-78).

Nedim İpek (2014: 11), modern devlet anlayışı içerisinde göçleri, devletin sınırları esas alınarak gerçekleştirilen yön açısından “iç göç” ve “dış göç” olmak üzere ikiye ayırmaktadır. İpek, iç göçleri, bir ülke sınırları dâhilinde meydana gelen yer değiştirme hareketleri olarak belirtirken bu göçlerin ise kırdan kıra, kırdan şehre, şehirden şehre veya şehirden kıra yönelik olarak gerçekleştiğini açıklamaktadır. Yürektürk (2018: 1227-1228), 1923-1960 yılları arasında çıkarılmış olan iskân kanunlarının amaçları arasında birçok etmenin etkili olduğunu belirterek güvenlik nedeniyle ülke içerisinde genellikle iç bölgelerde gerçekleştirilen iç göç uygulamalarının da bu etmenler arasında ilk sıralarda gelmekte olduğunu ifade etmiştir. Gasp, hırsızlık, eşkıyalık, zorbalık gibi bölge asayışı ve halkın güvenliğini tehlikeye düşürebilecek durumlarda bazen kişilerin bazen ailelerin ve bazen de aşiretlerin, Anadolu'nun farklı bölgelerine doğru göç ettirildiğini belirtmiştir.

İç göç politikası uygulamalarında ülke içindeki bölgelerin asayişinin sağlanmasının yanında ulusal güvenlik düşüncesi içerisinde hudutların korunması da etkili olmuştur. Trakya bölgesinde çıkabilecek bir savaşa karşı buralarda bazı önlemlerin alınması ile askeri ve sivil bazı hazırlıkların yapılması gündeme gelmiştir. Bu politika bağlamında bir yanda bölgenin güvenliğini tehlikeye düşürebileceği düşüncesiyle buralarda olması sakıncalı bulunan Yahudi kökenli nüfusun Trakya'dan nakledilmesi sağlanırken diğer yandan buraya, ülkeye yeni gelen Türk nüfusun yerleştirilmesiyle ulusal güvenlik gereklerine uygun adımların atılmasına çalışılmıştır (Çiftçi, 2017: 1391).

1. 2848 Sayılı Kanun ve İç Göç Uygulamaları

2510 sayılı İskân Kanunu maddeleri üzerinde, dönemin şartlarına uygun olarak bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerden ilki olan ve bu çalışmanın temelini oluşturan 2848 sayılı kanun, 21 Kasım 1935 tarihli ve 3162 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. “İskân Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun” başlığı adı altında yayımlanan bu kanun ile 2510 sayılı kanunun 1, 2, 3, 8, 9, 10, 11, 13 ve 15. maddelerinde çeşitli değişiklikler yapılmıştır.

Kanun değişikliği üzerinde TBMM’de yapılan görüşmelere 399 vekilden toplam 226 kişi katılırken 167 kişi görüşmelere katılmamıştır. Görüşmeler neticesinde yapılan oylamaya göre kanun teklifini bütün vekiller (226) kabul etmiştir (Zabıt Ceridesi, 1935: 12; Kanunlar Dergisi, 1935: 12).

Arşiv belgeleri ışığında yapılan bu çalışmada 32 iç göç olayının yaşandığı görülmektedir. İlgili kanunun 5, 6, 7 ve 8. maddelerine dayanılarak gerçekleşen bu göçler neticesinde 95 hanede 341 şahıs başka vilayetlere nakledilmişlerdir.

2848 sayılı kanunun 5. maddesine göre 7, 6. maddesinin C fıkrasına göre 12, 7. maddesinin B fıkrasına göre 2, 8. maddesinin 1. bendinin Ç fıkrasına göre 2 ve son olarak da yine 8. maddesinin 2. bendinin Ç fıkrasına göre 9 iç göç uygulaması gerçekleştirilmiştir (Resmî Gazete, 1935: 17-19).

2. Güvenlik Nedeniyle Gerçekleştirilen İç Göçlerin Amaçları

2848 sayılı kanun esas alınarak yapılmış olan iç göç uygulamalarının ana amacı ülke içerisinde huzur ve sükûneti sağlayarak gerek bölge bazında gerekse ülke genelinde asayiş temin etmek ve halkın birlik, beraberlik içerisinde hayatlarını idame ettirmelerini temin etmektir. Huzurun ve emniyetin sağlanmasıyla birlikte halkın üretime katılması ve böylece toplumun yaşam seviyesinin yükseltilmesi hedeflenmiştir.

3. Güvenlik Nedeniyle Gerçekleştirilen İç Göçlerin Nedenleri

Mustafa Kemal Atatürk’ün “Yurtta sulh Cihanda sulh” politik ilkesi hem yurt içinde hem de uluslararası alanda huzur ve sükûnu sağlamayı ve güven içinde yaşamayı hedeflemektedir. Yurtta sulh politikası; toplum hayatındaki düzeni ve vatandaşın devletine olan güvenini amaçlarken bir yandan da ülkede asayiş ve otoritenin teminini mümkün kılmaktadır (Eroğlu, 1985,717-723). Bu ilke doğrultusunda, Cumhuriyet hükümetleri, ülke içerisinde güvenliğin sağlanması ve huzurlu bir hayat yaşamının temini için çeşitli politikalar geliştirmişlerdir.

Ülke içerisinde ve hudutlarda güvenliğin sağlanması amacıyla, yabancı bir devlet casus şebekesine mensup olmalarından şüphe edilen kişiler zorunlu göçe tabi tutulmuşlardır. Önemli sınır bölgelerinde oturması durumunda, çeşitli menfaatler karşılığında yabancı istihbarat örgütlerine ajanlık yapabileceği düşüncesiyle bu bölgelerde yaşamaları mahzurlu görülenler de aynı uygulama neticesinde göç ettirilmiştirlerdir.

Adam öldürmek, hırsızlık, kaçakçılık gibi adli olayların yanında tagallüp ve derebeylik düşüncesi içerisinde rejime ve devlet otoritesine aykırı hareketlerde bulunan kişi ve aileler ile birlikte halka zulmeden, halkı, ölümle tehdit etmek suretiyle malını gasp edenler de başka yerlere nakledilmişlerdir.

Irza tecavüz ve tasallut etmek; hükümetin kanuni icraatlarını ve idari tedbirlerini her çareye başvurarak tesirsiz bırakmak ve bu suretle halkın hükümete olan itimadını sarsmak gibi çeşitli olumsuz tavırlarından dolayı ülkenin ve buldukları yerlerin emniyet ve asayişini bozan kişi, aile ya da aşiretler de Devlet idaresi tarafından yurdun farklı bölgelerine göç ettirilmişlerdir.

4. 2848 Sayılı Kanun'a Göre Gerçekleştirilen İç Göç Uygulamaları

İlgili kanunun maddeleri ve bu maddeler kapsamında göç ettirilen kişi, aile ve aşiretler hakkındaki bilgiler şöyledir:

5. Beşinci Madde Kapsamında Göç Ettirilenler

Adı geçen kanunun 5. maddesi şöyledir: "... *casuslukları sezilenlerin sınır boylarından uzaklaştırılmaları Dâbiliye Vekilliği'nin teklifi ve İcra Vekilleri Heyeti'nin kararıyla ... yapılır. Ecnebi tebaası çingenelerin ve Türk kültürüne bağlı olmayan göçebelerin milli sınırlar dışına çıkarılmasına Dâbiliye Vekilliği salahiyyetlidir.*" (Resmî Gazete, 1935: 18)

Tablo 1. 5. Madde kapsamında gerçekleşen göçler hakkında bilgiler (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

S.N.	Yıl	Göç Edenlerin Bilgileri	Göç Ettirilme Nedenleri	İkamet Edilen Yer		Göç Edilen Yer	
				İl	İlçe	İl	İlçe
1	1936	Murtaza Ali Oğlu İmren	Şüpheli durum	Kars		Burdur	
2	1936	7 aile, 32 kişi	Casusluk	Iğdır	Tuzluca	Bolu Kütahya Kastamonu Kırşehir Bilecik Isparta Denizli	Merkez
3	1936	Ermeni milletinden Nazif ve 8 kişilik ailesi	Bütün varlığıyla Ermeni amaline hizmet eden azılı bir Türk düşmanı olmak ve böyle bir telkinle çocuklarını yetiştirmek	Diyarbakır		Çorum	Merkez
4	1936	Ermeni Siyon	Durumunun şüpheli ve hudut mıntkasında oturması mahzurlu olması	Diyarbakır		Sivas	Merkez
5	1937	Yaradan Kullar Oğullarından Yusuf oğlu Behmen ve karısı	Şüpheli durum	Kars		Kırşehir	
6	1938	Abdurrahman oğlu Kara Hakkı ve 5 kişili ailesi	Şüpheli durumuna binaen hududa yakın bir mahalde oturması mahzurlu olması	Kilis		Niğde	

7	1940	-Bulgar Ganço oğlu Nikola Baykuş ve karısı Zaharina -Bulgar Rale Drin, karısı Hriso ve aile efradı	-Yabancı bir devlet casus şebekesine mensup olmaları - Ele geçirmiş oldukları askeri eşyayı evlerinde sakladıklarından dolayı birer sene ağır hapis cezasına mahkûm edilmeleri	İstanbul		Çorum Tokat	Merkez
---	------	---	---	----------	--	----------------	--------

1- Kars vilayetinde oturan ve durumu şüpheli görülen Tiflis'in Batçalı kasabasına bağlı Kaçağan köyünden Murtaza Ali oğlu 1920 doğumlu İmren'in, 2848 sayılı kanunun 5. maddesine göre Burdur vilayetine nakil ve iskanı; İcra Vekilleri Heyeti'nin 19/3/1936 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-63-21-07).

2- Tuzluca ilçesi halkından olup casuslukları sezilen 7 ailenin (Hüseyin oğlu Mecit ve ailesi -5 kişi-, Kahraman oğlu Hüseyin ve ailesi -7 kişi-, Mehmet oğlu Halil İbrahim ve ailesi -7 kişi-, İbrahim oğlu Mehmet Hüseyin ve ailesi -5 kişi-, Rıza oğlu Cafer ve ailesi -3 kişi-, Ali Asker oğlu Müslim ve ailesi -4 kişi- ve Davut oğlu Settara olmak üzere toplam 32 kişi) hudutta bulunmaları muvafık görülmediğinden 2848 sayılı kanunun 5. maddesi hükmüne göre aileleriyle birlikte Bolu, Kütahya, Kastamonu, Kırşehir, Bilecik, Isparta ve Denizli vilayetlerine nakil ve oralarda iskânları; İcra Vekilleri Heyeti'nin 3/6/1936 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-65-47-008).

3- Ermeni milletinden olup Diyarbakir Vilayeti fişine dâhil olan (Tek Parti döneminde Ermeni nüfusun ve Müslümanlaştırılmış Ermenilerin isim, adres, anne baba adı, çocuk sayısı gibi bilgilerin yer aldığı belgeler) ve Diyarbakir'de terzilik yapan Nazif'in, tehcir uygulamasından kurtulmak için ihtida ettiği ve tüm benliğiyle Ermeni isteklerine hizmet eden azılı bir Türk düşmanı olduğu ve böyle bir amaçla yetiştirmiş olduğu çocuklarından Abdülhalim(?) Kemal adındaki oğlunun 8 yıl önce, kaçak olarak ve siyasi mülteci sıfatıyla Halep'e gittiği ve o zamandan beri Fransızlara jandarmalık ve istihbarat memurluğu yapmakta ve halen de bu vazife ile Kamışlı'da bulunmakta olduğu ve Mehmet Reşat adındaki diğer oğlunun da tahsil için Marsilya'ya gitmek üzere 24/4/1936 (?) tarihinde pasaport olarak Diyarbakir'den ayrıldığı halde Marsilya'ya gitmeyerek Beyrut'a çıktığı ve elyevm (hâlâ) Suriye'de bulunduğu anlaşıldığından muzır emeller peşinde ve bunu gerçekleştirmek için de oğulları ile temasta bulunan Nazif'in, hudut bölgesine yakın bir yerde oturması mahzurlu görüldüğünden 2848 sayılı kanunun 5. maddesine göre ve karısı Tuma(?), oğlu Sadık, kızı Zekiye, oğlu Murat, Murat'ın karısı Arkist, Nazif'in dul hemşiresi Kumbuş, oğlu Sabri ve diğer oğlu Kafail(?) ile birlikte Çorum vilayeti merkezine nakil ve iskanları;

İcra Vekilleri Heyeti'nin 22/9/1936 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-68-77-9).

4- Diyarbakır'de Ermeni Kilisesi papazlığı yapan Sivas'ın Bezirci mahallesinden Siyon'un, durumu şüpheli ve hudut mıntıkasında oturması mahzurlu görüldüğünden, 2848 sayılı kanunun 5. maddesi hükmüne göre Sivas vilayetine nakli; İcra Vekilleri Heyeti'nin 26/10/1936 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-69-86-006).

5- Rusya'nın Başgeçit ilçesi halkından olup 1931 yılında Türkiye'ye gelerek Kars vilayetinin Uzun Zaim Köyünde oturan Yaradan Kullar oğullarından Yusuf oğlu Behmen'in, durumu şüpheli görüldüğünden karısı Ömer kızı Sari ile birlikte 2848 sayılı kanunun 5. maddesi hükmüne göre Kırşehir vilayetine nakil ve iskanı; İcra Vekilleri Heyeti'nin 8/1/1937 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-71-02-10).

6- Kilisli Abdurrahman oğlu Kara Hakkı'nın şüpheli durumu nedeniyle hududa yakın bir mahalde oturması mahzurlu görüldüğünden karısı Sait kızı Naile, kızları Nisa ve Salih ile oğulları Abdurrahim ve Nedim'den ibaret bulunan ailesi efradıyla beraber 2848 sayılı kanunun 5. maddesine göre Niğde vilayetine nakil ve iskanları; İcra Vekilleri Heyeti'nin 15/12/1938 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-85-104-8).

7- Yabancı bir devletin casusluk şebekesine üye olmalarından şüphe edilerek İzmir Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan mahkemeleri sonucunda, casusluk suçundan beraat eden fakat elde ele geçirmiş oldukları askeri eşyayı evlerinde sakladıklarından dolayı birer sene ağır hapis cezasına mahkum edilen ve 12/2/1940 tarih ve 2/12821 sayılı kararnameyle İstanbul'a nakledilmiş olan tebaamızdan Bulgar Ganço oğlu Nikola Baykuş ile karısı Zaharina'nın İdare-i Örfiye mıntıkasına dâhil olan İstanbul'da oturmaları mahzurlu görüldüğünden Çorum vilayet merkezine ve bunların suç ortaklarından olup 2 sene 1 ay ağır hapse ve 8 ay 10 gün müddetle hükümetçe tayin edilecek bir mıntıkada emniyeti umumiye nezareti altına alınmaya mahkum edilen ve halen Tokat Cezaevi'nde mahpus bulunan Bulgar Rale Drin'in serbest bırakıldığında, karısı Hriso ve diğer aile efradıyla birlikte 2848 sayılı kanunun 5. maddesine göre Tokat vilayet merkezine nakilleri; İcra Vekilleri Heyeti'nin 17/10/1940 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-93-115-9).

6. Altıncı Maddenin C Fıkrası Kapsamında Göç Ettirilenler

İlgili fıkra hükmüne göre; "... ve sınırlar boyunda oturmasında emniyet ve asayiş bakımından

mahzurlu bulunanların, aileleri ile birlikte münasip yerlere naklolunmaları Dahiliye Vekilliği'nin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti kararıyla ... yapılır.” (Resmî Gazete, 1935: 18)

Tablo 2. 6. Maddenin C Fıkrası kapsamında gerçekleşen göçler hakkında bilgiler (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

	Yıl	Göç Edenlerin Bilgileri	Göç Ettirilme Nedenleri	İkamet Edilen Yer		Göç Edilen Yer	
				İl	İlçe	İl	İlçe
1	1936	Gürcü Hamşioğulları, 30 ev – 268 nüfus	-Mütegallibelik -Hırsızlık -Şekavet -Devlet otoritesine aykırı hareketler -Ölümlü tehdit -Irza tecavüz ve tasallut	Kars	Posof Ardahan Sarıkamış Çıldır	Isparta Denizli Aydın Muğla Manisa Balıkesir Bolu Afyon	Merkez
2	1936	Muallim Ahmet	Sovyetler Birliği Gizli Polis Servisi (GPU) hizmetine girerek komünistlik propagandası yapmak	Çoruh		Niğde	Merkez
3	1942	5 aile, 34 nüfus	-Kars'ta kalan Sovyet harici ticaret mümessili ile münasebet tesis ve sıkı görüşmeleri, -Bunların mümessile bağlı birer Rus elemanı ve casus olduklarına kanaat getirilmesi nedenleriyle dünya ahvalinin ve bilhassa Şark hudut bölgelerimizin nezaket gösterdiği şu sırada adı geçenlerin Kars mıntkasında oturmalarının mahzurlu bulunmaları	Kars		Çorum	
4	1942	Salih oğlu Ziya	-Rusların, memleketimiz aleyhine casusluk hizmetini kabul ederek gizlice yurda girmesi, -Sovyet hududunda bulunan memleketinde oturmasının emniyet bakımından mahzurlu bulunması	Rize		Kırşehir	
5	1943	Serbest göçmen statülü Mustafa	Şüpheli durum	Tekirdağ		Kırşehir	
6	1943	-Ferhat oğlu Bekir Erdiñç ve ailesi -Mustafa Karaman ve ailesi -Musa oğlu Abdurrahman ve ailesi	Hudut vilayetlerde oturmalarının emniyet ve asayiş bakımından mahzurlu görülmesi	Mardin Ağrı Van	Kızıltepe D.Bayazıt Erciş	Kütahya Denizli Isparta	
7	1943	-Şuhamettin oğlu Seyyat Keklik ile 12 kişilik ailesi -İbrahim Demirbaş ve 2 kişilik ailesi -Şevket Mamuk ve 6 kişilik ailesi	Ruslar tarafından kendilerine telsiz muhaberesi, şifre usulü, Türkiye coğrafyası ve ordu bilgisi gibi teknik casusluk usulleri öğretildikten sonra yurda gönderilmeleri ve kendilerine ayrıca askeri malumat toplamak vazifesinin verildiğinin anlaşılması	Ağrı	D.Bayazıt	Çorum Yozgat Denizli	Alaca Sorgun Merkez
8	1943	İlyas oğlu Ali	Şüpheli durumu nedeniyle hudut boylarında oturmasının emniyet bakımından mahzurlu görülmesi	Artvin	Borçka	Burdur	Merkez

9	1943	-Hamit Hamdi Timurlar ve ailesi -Osman Nuri Ölmeztoprak ve ailesi -Mehmet Gürsoy ve ailesi -Emir Ömer Yılmaz ve ailesi	Vilayet oturmalarının dâhilinde mahzurlu görülmesi	Malatya		Çorum İzmir Niğde Yozgat	
10	1943	Hacim Ağa mensuplarından -Hacı Necim oğlu Eyyup Özyıldız ve 6 kişilik ailesi -Mehmet oğlu Ziya Önen ve 6 kişilik ailesi -Mehmet oğlu Abdülkadir Özyaydın -Ali oğlu Abdülkadir Mercan ve 7 kişilik ailesi	Suriye’de yurdumuz aleyhinde çalışanlarla her fırsatta temas halinde bulunmak, mütegalibelik, hayvan hırsızlığı ve kaçakçılık yapmak suretiyle her zaman kazanın emniyet ve asayişini bozmak, hükümetin kanuni icraatını ve idari tedbirlerini her çareye başvurarak tesirsiz bırakmak ve bu suretle halkın hükümete olan itimadını sarsmak vesaire gibi zararlı hareketlerinin olması	Mardin	Derik	Antalya Muğla Sinop Tekirdağ	Serik Köyceğiz Boyabat Malkara
11	1944	Yusuf oğlu Ağıt Söylemez ve 16 kişilik ailesi, Yusuf oğlu Mirza Derin ve 16 kişilik ailesi	Kürtçülük mefkûresi gütmeleri, tagallüp ve derebeylik zihniyetiyle rejime ve devlet otoritesine aykırı hareketlerde bulunmaları, halka zulmetmek ve bu halleriyle muhitlerinin emniyet ve asayişini bozmaları	Erzurum	Karayazı	Antalya İzmir	Merkez Dikili
12	1945	Cemil oğlu Haydar Gökalp ve 5 kişilik ailesi	Nakşi tarikatı mümessilinin, Şeyh sıfatını takınarak din perdesi altında halka muzır telkinat yapması	Elazığ	Palu	Eskişehir	Seyitgazi

1- Kars vilayetinin Poshof, Ardahan, Sarıkamış, Çıldır ilçelerinde oturan ve mütegalibelikleri, Çar idaresinde meclubiyetleri (tutkunluk) ve Devlet otoritesine aykırı hareketleriyle tanınan 30 evde 268 nüfustan ibaret ve aslen Gürcü Acaralı Hamşioğulları namıyla bilinen ve adam öldürmek, şekavet ve hırsızlık yapmak ve yaptırmak, ölümle tehdit etmek suretiyle halkın malını gasp, ırza tecavüz ve tasallut etmek, evli kadınları kocalarından zorla ayırmak gibi kötü hareketleriyle aciz halkın başına bela kesilen ve bir derebeyi kudret ve nüfuzuyla hareket eden ve son gezilerinde Ardahan’ın Değirmendere köyü halkı tarafından gönderilen dilekçede bunlardan gördükleri zulümden ötürü yurtlarını terk etmek ıztırarında (mecburiyet) kaldıklarını yana yakıla şikâyet edilen bu adamlar hakkında birçok defalar yapılan araştırmalar neticesinde sübut (kuşkuya yer bırakmayacak şekilde) bu durumlarından ötürü Batı vilayetlerine serpiştirilmeleri icap ettiği Kars vilayetinden müteaddit defalar teklif ve emniyet kanalıyla elde edilen neticelerle teyit edilmekle beraber 3. Umumi Müfettiş Tahsin Uzer’in Doğu’da yaptığı geziden Ankara’ya avdetinde görüş ve düşüncelerine istinaden Bakanlığımıza verdiği raporda; Derebeyi zihniyetinde olan bu tufeyli kitlenin muhitte yaptıkları fenalıklardan ötürü dağıtılmaları lazım geldiği kanaati yürütülmüş ve buna lüzum gösterilmiştir. Yurdun emniyet ve asayişini ve

halkın her türlü tecavüzden masuniyetini teminen bu adamların aileleriyle birlikte 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına göre ve toplu şekilde olmamak üzere Isparta, Denizli, Aydın, Muğla, Manisa, Balıkesir, Bolu ve Afyon illeri merkezlerine serpiştirilmek suretiyle nakil ve iskanları Dahiliye Vekâletinin 2/3/1936 tarihli yazısıyla Başvekâlete bildirilmiştir (BCA-030-18-01-02-113-34-10).

2- Erbaa halkından olan ve muallimlik yapmak bahanesiyle Batum'a giderek 6/6/1935 tarihinde Rusya'dan gelip Çoruh vilayetine sığınmış olan Muallim Ahmet'in, Batum'da bulunduğu sırada çeşitli teşekküllerde ve Laz kongresinde çalıştığı ve G.P.U. (Sovyetler Birliği Gizli Polis Servisi) hizmetine girerek komünistlik propagandası yapmak amacıyla yurda gönderildiği ve geçmişteki tespit edilmiş davranışları nedeniyle durumu şüpheli olan ve yurt için zararlı bir kişiliğe sahip olduğu belirlenen bu kişinin, sınır bölgesine yakın bir mahalde oturması güvenlik bakımından sakıncalı olduğundan dolayı 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına göre Niğde vilayetine merkezine nakli; İcra Vekilleri Heyeti'nin 20/3/1936 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-63-21-012).

3- Rusya'dan 1338 yılında yurda gelerek Kars'ta yerleşen, yüksek tahsilini Rusya'da ikmal eden ve lağvına kadar Rusya'nın Kars Konsolosluğu'nun Gümrük komisyonculuğunu yapan tüccardan Zeynel oğlu Ali Naki Güzeldere adındaki kimseler, Rus Konsoloshanesinin lağvından sonra Kars'ta kalan Sovyet harici ticaret mümessili ile münasebet tesis ve sıkı görüşmeleriyle bunların mümessile bağlı birer Rus elemanı ve casus olduklarına kanaat getirildiğinden, dünya ahvalinin ve bilhassa Şark hudut bölgelerimizin nezaket gösterdiği şu sırada adı geçenlerin Kars mıntıkasında oturmalarının mahzurlu bulunduğu cihetle 5 ailede 34 nüfusun (Zeynel oğlu Ağa Ulu ve 5 kişilik ailesi, Ali oğlu Murat Yıldız ile 7 kişilik ailesi, Allahverdi oğlu Süleyman Gödekli ile 4 kişilik ailesi, Kulu oğlu Settar Yenal ile 6 kişilik ailesi, Hasan oğlu Ali Naki Güzeldere ile 7 kişilik ailesi) 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına göre Çorum'da iskan edilmek üzere nakilleri Dahiliye Vekaleti'nin 26/1/1942 tarihli yazısıyla Başvekalet'e bildirilmiştir (BCA-030-18-01-02-113-30-20).

4- 20 sene gibi uzun bir süre Rusya'da kalan, Rusların memleketimiz aleyhine casusluk hizmetini kabul ederek gizlice yurda dönen ve sırf delil noksanlığı yüzünden mahkemeden beraat kararı alan Rize'nin Mapavri nahiyesine bağlı Harman Tepe köyü halkından ve vatandaşlarımızdan Salih oğlu Ziya'nın, vatandaşımız olması nedeniyle sınır dışı edilmesine imkân görülemediğinden

ve Sovyet hududunda bulunan memleketinde oturması da emniyet bakımından mahzurlu bulunduğundan 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına tevfikan Kırşehir vilayetine nakli Dahiliye Vekaleti tarafından yapılan 26/8/1942 tarihli toplantıda, Başvekâlete bildirilmiştir (BCA-030-18-01-02-99-80-19).

5- Bulgaristan'ın Ruscuk kasabası halkından olup 1939 yılında serbest göçmen sıfatıyla yurdumuza gelerek Tekirdağ vilayetinin Muratlı nahiyesinde tescil edilmiş olan 1314 (1899) doğumlu Mustafa'nın şüpheli durumu itibarıyla Trakya bölgesinde oturması mahzurlu görülmüş olduğundan 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına tevfikan Kırşehir vilayetine nakil ve iskan; İcra Vekilleri Heyeti'nin 22/3/1943 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-101-17-20).

6- Hudut vilayetlerde oturmaları emniyet ve asayiş bakımından mahzurlu görülen Mardin vilayetinin Kızıltepe kazasının Şalı köyünden mühtedi Mehmet Aldemir ve Van vilayetinin Erciş kazasının İrşad köyünden Ferhat oğlu Bekir Erdinç ile aileleri efradının Kütahya vilayetine, Ağrı vilayetinin Doğubayazıt kazasının Yukarı Sürbahan köyünden Mustafa Karaman ve Hallaç köyünden İbrahim oğlu Kaso Akay ile aile efradının Burdur vilayetine, Mardin vilayetinin Nusaybin kazasının İstilil nahiyesinin Çalı köyünden Süleyman oğlu Ahmet Yıldırım ve kardeşleri Abdullah, Mehmet, Abdülmecit ile Van vilayetinin Erciş kazasının Ekrek köyünden Musa oğlu Abdurrahman ve aileleri efradının Denizli vilayetine ve Erciş kazasının Karamelik köyünden Şeyh Mehmet Hafit ile ailesi efradının da 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına göre Isparta vilayetine nakilleri; İcra Vekilleri Heyetinin 8/7/1943 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-102-54-17).

7- Doğubayazıt'ın Topagil köyünden Şuhamettin oğlu Seyyat Keklik ile aynı köyden Mecit Arslan adındaki şahısların kaza merkezinden Şevket Mamuk ve İbrahim Demirbaş adlı şahıslarla birlikte İran'a giderek orada yakalandıkları, bunlardan Şevket Mamuk ile İbrahim Demirbaş'ın kaçmaya muvaffak oldukları ve diğerlerinin Ruslar tarafından Maku'ya götürülerek orada kendilerine telsiz muhaberesi, şifre usulü, Türkiye coğrafyası ve ordu bilgisi gibi teknik casusluk usulleri öğretildikten sonra Seyyat Keklik'in Erzurum'da ve Mecit Arslan'ın Çıldır'da çalışmak ve bir ay sonra telsiz makinesi almak için tekrar Maku'ya gelmek üzere yurda saldırıldıkları ve kendilerine ayrıca askeri malumat toplamak vazifesinin de verildiği anlaşılmıştır. Bunlardan Mecit Arslan tekrardan Rusya'ya kaçmayı başarırken, diğer şahıslar ise yakalanarak sorgulanmışlardır.

Sorguları neticesinde yeterli delil olmadığından şahıslar tahliye edilmiş fakat bu şahısların hudut vilayetlerinde bulunmaları mahzurlu görüldüğünden iç vilayetlere nakledilmeleri 3. Umum Müfettişlik ve Ağrı Valiliği tarafından dile getirilmiştir. 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına binaen bu şahıslardan Seyyat Keklik ile 12 nüfustan ibaret ailesinin Çorum'un Alaca kazasına, Şevket Mamuk ve 6 nüfuslu ailesinin Yozgat'ın kaza merkezine, İbrahim Demirbaş ile 2 nüfus ailesinin Yozgat'ın Sorgun kazasına, Mecit Arslan'ın 2 nüfus ailesi ile birlikte Denizli vilayetine nakil ve iskanları; İcra Vekilleri Heyeti'nin 8/9/1943 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-106-62-20).

8- Aslen Borçka'nın Sülüklü köyü halkından olup 1924 yılında Rusya'ya giderek Batum'un Ahşen köyüne yerleşmiş ve vatandaşlığımızı muhafaza etmiş olan ve Sovyet tebaasından birisiyle yurdumuza girerken yakalanan İlyas oğlu Ali'nin şüpheli durumu nedeniyle hudut boylarında oturması emniyet bakımından mahzurlu görüldüğünden, Burdur vilayetine nakil ve iskanı 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına tevfikân İcra Vekilleri Heyeti'nin 16/9/1943 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-103-72-15).

9- Malatya ilinde ikamet etmeleri sakıncalı görülen Hamit Hamdi Timurlar, şeyh Osman Nuri Ölmeztoprak, Mehmet Gürsoy ve Emir Ömer Yılmaz adındaki kişilerin, 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına göre aileleriyle birlikte Çorum, İzmir, Niğde ve Yozgat illerine nakil ve iskanları; İcra Vekilleri Heyeti'nin 16/9/1943 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-103-72-16).

10- 1926 yılında garp vilayetlerine nakledilerek 2 sene kaldıktan sonra umumi aftan yararlanarak avdetle (eski yere dönüş) hududa yakın Derik kazasında oturan eşhasın, Suriye'de yurdumuz aleyhinde çalışanlarla her fırsatta temas halinde bulunmak, mütegalibelik, hayvan hırsızlığı ve kaçakçılık yapmak suretiyle her zaman kazanın emniyet ve asayişini bozmak, hükümetin kanuni icraatını ve idari tedbirlerini her çareye başvurarak tesirsiz bırakmak ve bu suretle halkın hükümete olan itimadını sarsmak vesaire gibi zararlı hareketlerinden dolayı Derik'te oturmaları caiz görülmeverek Garp vilayetlerine nakilleri Birinci Umum Müfettişliği ile Mardin valiliğinden teklif edilmiş ve bu iş'ar (bilgiler) Vekâletimizce de uygun görülmüş olduğundan 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrası mucibince Hacı Necim Ağa mensuplarından:

- a. Hacı Necim oğlu Eyyup Özyıldız ile 12 kişilik ailesinin Antalya'nın Serik kazasına,
- b. Mehmet oğlu (Pepe) Abdülkadir Özaydın ile 8 kişilik ailesinin Sinop'un Boyabat

kazasına,

c. Mehmet oğlu Ziya Önen ile 6 kişilik ailesinin Muğla'nın Köyceğiz kazasına,

ç. Ali oğlu Abdülkadir Mercan ile 7 kişilik ailesinin Tekirdağ vilayetinin Malkara kazasına nakil ve iskanları; Dahiliye Vekaletinin 16/9/1943 tarihli yazısıyla Başvekalete bildirilmiş ve bu talep İcra Vekilleri Heyeti'nin 7/10/1943 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-113-16-16).

11- Erzurum vilayetine bağlı Karayazı kazasının Aşağısöylemez köyü halkından ve aşiret reislerinden olup Kürtçülük mefkûresi güden, tagallüp ve derebeylik zihniyetiyle rejime ve devlet otoritesine aykırı hareketlerde bulunan, halka zulmeden ve bu halleriyle muhitlerinin emniyet ve asayişini bozan Yusuf oğlu Agit Söylemez ile kardeşleri Mirza Derin ve Rıza Avcı'nın garbe nakilleri 3. Umumi Müfettişlik'ten ve Erzurum vilayetinden teklif olunmaktadır. Adı geçenlerin, bildirilen durumları itibarıyla bu mınıtkada kalmaları Dahiliye Vekaleti tarafından da mahzurlu görüldüğünden 2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına binaen Yusuf oğlu Agit Söylemez'in 16 kişilik ailesiyle Antalya merkezine bağlı Galip Paşa Çiftliği'ne; Yusuf oğlu Mirza Derin'in 16 kişilik ailesiyle birlikte Yozgat vilayetine bağlı Sorgun kazasının Sarıhamza köyüne; Yusuf oğlu Rıza Avcı'nın 9 nüfus ailesiyle İzmir vilayetine bağlı Dikili kazasının Çandarlı nahiyesine nakil ve iskanları Dahiliye Vekaleti'nin 7/2/1944 tarihli yazısıyla Başvekalet'e bildirmiştir (BCA-030-18-01-02-113-16-7).

12- Elazığ'ın Palu ilçesi Çarşıbaşı mahallesinde oturan ve berberlikle iştiğal eden Cemil oğlu Haydar Gökalp adında birisinin, Nakşi tarikatı mümessili, Şeyh sıfatını takınarak din perdesi altında halka muzır telkinat yaptığı ve 10/12/1944 tarihinde Palu'nun Habap köyü civarında ve bir maiyet halkası ortasında yürüyen beyaz bir ata binmiş olduğu halde müritleriyle dolaşmak için, şapka ve kisve kanununa aykırı olarak, mahsus kisve ile tantanalı bir şekilde seyahat yaptığı görüldükçe suçüstü yakalandığı ve evinde yapılan araştırmalarda şeyh elbisesi, tarikata ait levhalar, yazı ve kitaplar bulunduğu ve bu itibarla Batı illerimizden birisinde yerleştirilmesinin, bölgenin güvenliği bakımından faydalı olacağı 4. Genel Müfettişlikten ve Elazığ Valiliği'nden gelen yazıda bildirilmiştir.

Birçok ayaklanmaya merkez olan, halkın temayülü ve karakteristik durumu itibarıyla adı geçen şahsın, türlü tahrikat ve propagandalara müsait bulunan bu bölgede oturması uygun görülmediğinden 5 kişilik aile efradıyla birlikte Eskişehir'in Seyitgazi ilçesine nakil ve iskanları;

2848 sayılı kanunun 6. maddesinin C fıkrasına binaen İçişleri Bakanlığı tarafından 9/7/1945 tarihli yazısında talep edilmiştir (BCA-030-18-01-02-109-53-8).

7. Yedinci Maddenin B Fıkrası Kapsamında Göç Ettirilenler

Adı geçen fıkrada şöyle denilmektedir: “*Türk kültürüne bağlı olmayanlar veya Türk kültürüne bağlı olup da Türkçeden başka dil konuşanlar ... toptan olmamak şartıyla başka yerlere nakil ve vatandaşlıktan ıskâ etmek de bu tedbirler içindedir.*

Bunlardan başka yerlere naklolanması lazım gelenleri Sıhbat ve İctimai Muavenet Vekilliği nakil ve dağıtmak olarak münasip yerlere iskân eder.” (Resmî Gazete, 1935: 18)

Tablo 3. 7. Maddenin B Fıkrası kapsamında gerçekleşen göçler hakkında bilgiler (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

	Yıl	Göç Edenlerin Bilgileri	Göç Ettirilme Nedenleri	İkamet Edilen Yer		Göç Edilen Yer	
				İl	İlçe	İl	İlçe
1	1936	Üsküplü Ragıp Oğlu Çopur Mustafa	-Balkan harbinde işgali müteakip Sırp tabiiyetine geçerek jandarmalık yapmak ve Makedonya komiteleriyle teşriki mesai etmek	Kırşehir		Kastamonu	Merkez
2	1937	-Selim oğlu Zeki -Ali oğlu Sadık -Mahmut oğlu Taşdan -Mahmut kızı Besran	-Çetelerle birlikte eşkıyalık etmek -Subay ve erlerimizin ölümüne sebebiyet vermek	Erzurum	Hasankale	Manisa Denizli Muğla	Merkez

1- Aslen Üsküplü olup Balkan harbinde işgali müteakip Sırp tabiiyetine geçerek jandarmalık yaptığı ve Makedonya komiteleriyle teşriki mesai ettiği ve bilahare Türkiye’ye girerek muhacir sıfatıyla kendisini Kırşehir nüfusuna kaydettirdiği anlaşılan ve şüphe üzerine Ankara’da tevkif edilen 1315 doğumlu Ragıp oğlu Çopur Mustafa’nın, 2848 sayılı İskan Kanunu’nun 7. maddesinin B fıkrasına göre Kastamonu vilayeti merkezine nakil ve iskanı; İcra Vekilleri Heyeti’nin 13/4/1936 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-63-28-001).

2- Ağrı ve Muş vilayetleri dâhilinde adam öldüren ve soygunculuk yapan Feyzullah ve kardeşi Hamit çeteleriyle birlikte eşkıyalık eden, subay ve erlerimizin ölümüne sebebiyet veren ve bilahare mecburen silahlarıyla teslim olan Hasankale kazasının Karayazı nahiyesine bağlı Karasu köyünden Selim oğlu Zeki ve Ali oğlu Sadık ve bunlara yataklık eden mezkur kazanın Teco köyünden Mahmut oğlu Taşdan Budak ve Mahmut kızı Besran’ın serbest bulunmaları muhit üzerinde kötü tesir yaptığından aileleri efradıyla birlikte 2848 sayılı kanunun 7. maddesinin B fıkrası hükmüne göre Manisa, Denizli ve Muğla vilayetlerine nakilleri ve dağıtmak olarak iskanları; İcra Vekilleri Heyeti’nin 3/6/1937 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-75-

48-18).

8. Sekizinci Maddenin 1. Bendinin Ç Fıkrası Kapsamında Göç Ettirilenler

Söz konusu fıkraya göre; *Dâbilye Vekilliği'nin mütealası alınmak şartıyla Sıhbat ve İçtimai Muavenet Vekilliği'nin münasip göreceği yerlerde "1 ve 3 numaralı mntukalar halkından olup bu mntukalarda askerliğini bitirmiş olanlardan evlenerek kalmak isteyenler" iskân edilirler.* (Resmî Gazete, 1935: 18-19)

Tablo 4. 8. Maddenin 1. Bendinin Ç Fıkrası kapsamında gerçekleşen göçler hakkında bilgiler (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

	Yıl	Göç Edenlerin Bilgileri	Göç Ettirilme Nedenleri	İkamet Edilen Yer		Göç Edilen Yer	
				İl	İlçe	İl	İlçe
1	1939	-Mustafa oğlu Yakup Kozlu ve ailesi -Mustafa oğlu Mehmet Sanlı ve ailesi	Rodos şehrinde olan ve polis hizmetinde bulunan kardeşlerinin yanına sürekli olarak gidip geldikleri ve bu amaç doğrultusunda İtalyan İstihbarat Teşkilatı ile ilişkilerinin anlaşılmasından dolayı buldukları yerde oturmalarının mahzurlu görülmesi	Muğla	Fethiye	Kastamonu	Merkez
2	1939	Tillo Şeyhleri namı -Nasır oğlu Tevfik ve 7 kişilik ailesi -Cemil oğlu Şeyh Kamil ve 4 kişilik ailesi; Şigo aşiretinden -Aliko oğlu Yusuf ve 5 kişilik ailesi -Cemil oğlu Ferman ve 2 kişilik ailesi	İhtiras ve tagallüple halkın huzurunu ve caniyane e'fal (işler) ve hareketleriyle buldukları muhitin emniyet ve asayişini bozmak; cenupla irtibat tesis eylemek suretiyle aleyhimizde ifsadatta (fesatlık) bulunmak	Süirt		Bursa Kastamonu Balıkesir Manisa	Merkez

1- Fethiye'de posta kayığında çalışan Mustafa oğlu Yakup Kozlu ile Mustafa oğlu Mehmet Sanlı'nın, Rodos şehrinde polis olarak görev yapan kardeşlerinin yanına sık sık gidip geldikleri ve bu amaç doğrultusunda İtalyan İstihbarat Teşkilatı ile ilişkilerinin ortaya çıkması nedeniyle ikamet etmiş oldukları mahalde oturmaları mahzurlu görüldüğünden bu kişilerin, aileleriyle birlikte 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 1. bendinin Ç fıkrasına göre Kastamonu vilayetine nakil ve iskânları; İcra Vekilleri Heyeti'nin 13/1/1939 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-85-114-7).

2- Süirt vilayeti dâhilinde oturan, ihtiras ve tagallüple halkın huzurunu ve caniyane e'fal (işler) ve hareketleriyle buldukları muhitin emniyet ve asayişini bozan ve cenupla irtibat tesis eylemek suretiyle aleyhimizde ifsadatta (fesatlık) bulunan Tillo şeyhleri namıyla bilinen Nasır oğlu Tevfik'in 7 kişilik ailesiyle, Cemil oğlu Şeyh Kamil'in 4 kişilik ailesiyle ve Şeyh Cemil'in 2 kişilik ailesiyle, Sason kazası halkından Şigo aşiretine mensup Tayfur avenesinden Aliko oğlu Yusuf'un 5 kişilik ailesiyle, Cemil oğlu Ferman'ın 2 kişilik ailesiyle birlikte Nadir oğlu Dello'nun, Bişar oğlu

Sifo'nun ve Yusuf oğlu Şemseddin'in de yurdumuzun yüksek menfaati bakımından bu mınıtkadan uzaklaştırılmalarının zaruri olduğu hakkındaki Birinci Umumi Müfettişliğin ve ilgili vilayetin teklifi Bakanlığımızca da muvafık görüldüğünden sözü geçen kişilerin aile efradıyla birlikte 2848 sayılı kanununun 8. maddesinin 1. bendinin Ç fıkrasına göre Bursa, Kastamonu, Balıkesir, Manisa vilayetlerine serpiştirilmek suretiyle nakil ve iskânları Dahiliye Vekaletinin 18/5/1939 tarihli yazısıyla Başvekalete bildirilmiştir (BCA-030-18-01-02-113-16-15-16,17,18).

9. Sekizinci Maddenin 2. Bendinin Ç Fıkrası Kapsamında Göç Ettirilenler

Söz konusu fıkraya göre; "... İcra Vekilleri Heyeti kararıyla Sıhbat ve İctimai Muavenet Vekilliği'nce "Harsi, siyasi, idari, içtimai, iktisadi, askeri sebeplerle nakline lüzum görülenler" nakil ve iskân edilebilirler." (Resmî Gazete, 1935: 18-19).

Tablo 5. 8. Maddenin 2. Bendinin Ç Fıkrası kapsamında gerçekleşen göçler hakkında bilgiler (Yazar tarafından oluşturulmuştur)

Yıl	Göç Edenlerin Bilgileri	Göç Ettirilme Nedenleri	İkamet Edilen Yer		Göç Edilen Yer		
			İl	İlçe	İl	İlçe	
1	1936	Ortayoloğullarından Viçin oğlu Ohannes Ermeni(?) adı ile kayıtlı Ahmet Hidayet	Uzun müddet yabancı memleketlerde dolaşarak Türk düşmanı kimselerle düşüp kalkmak	Ankara		Kastamonu	Merkez
2	1936	Mehmet oğlu Hasan Hilmi Baytuk ve 7 kişilik ailesi	Hoybunculara iane toplamak ve isyanı teşhil (kolaylaştırmak) için postacılık yapmak	Seyhan		Denizli	Merkez
3	1937	Dursun Oğullarından Ahmet oğlu Mehmet ve eşi	Ahmet oğlu Mehmet ve Saimenin ana ve babalarının, Sovyet memleketlerinde bulunması hasebiyle hududa yakın bir bölgede oturmalarının mahzurlu olması	Çoruh	Buçka (Borçka)	Amasya	
4	1937	Ermeni milletinden Demirci Agop Markar	Muzır bir adam olduğu ve bu nedenle Hınıs'ta ikamet etmesinin sakıncalı görülmesi	Erzurum	Hınıs	Çorum	Merkez
5	1937	Üzeyir oğlu Dursun ve 4 kişilik ailesi	Gizlice Rusya'ya geçmesi ve Rusya ile komşuluk münasebetlerimizi bozacak hareketlerde bulunması	Ağrı	Alaşkirt (Eleşkirt)	Tokat	Merkez
6	1937	Baltacı namlı Hasan	Bulunduğu yerde para karşılığı bazı muhacirlerin Bulgaristan'a kaçmalarını temin etmesi ve aynı zamanda hayvan çalmak suçundan hapis cezasının bulunması	Edirne		Sivas	
7	1938	Çil Ömer oğlu Çerkes Ali Haydar	Yüz elliliklerle ve kendisi gibi menfi ruhlu kimselerle işbirliği yapması ve Bulgaristan'da intişar eden Dostluk gazetesi ile rejimimiz aleyhinde müstehcen ve garazkârane neşriyatta bulunması	Edirne		Amasya	
8	1938	-Seyit Ali oğlu Şeyh Selahattin İnan	Çetelerle ilgili olmalarından	Bitlis	Hizan		

		ve ailesi -Musa oğlu Seyit Abdurrahman Çetin ve ailesi -Ahmet oğlu Reşo Kaya ve ailesi	ötürü nezaret altında bulundurulmaları ve Bitlis muhitinde kalmaları mahzurlu görülmeleri				
9	1941	Avukat Şalom İsrail Nayir ve 5 kişilik ailesi	Şüpheli durum	Muğla	Milas	Tokat	Merkez

1- Uzun müddet yabancı memleketlerde dolaşarak Türk düşmanı kimselerle düşüp kalktığı ve İran Hükümeti tarafından yurdumuza sınır dışı edildiği ve kendisinden her türlü fenalık beklenir bir adam olduğu anlaşılan Ankara nüfus kütüğüne Ortayoloğullarından Viçin oğlu Ohannes Ermeni(?) adı ile kayıtlı Ahmet Hidayet'in durumu itibarıyla Ankara'da kalması mahzurlu görüldüğünden 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 2. bendinin Ç fıkrasına göre Kastamonu vilayeti merkezine nakil ve iskan; İcra Vekilleri Heyeti'nin 11/5/1936 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-64-37-09).

2- Aslen Muradiye ilçesinin Anzküçük köyünden olup Muradiye'de müftü iken Şark isyanı sırasında Çaldıran mıntıkasında Hoybunculara iane toplamak ve isyanı teshil için (kolaylaştırmak) postacılık yapmak gibi suçlarından ötürü Kalecik kazası müftülüğüne tahvil edilmekle beraber Adana Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk edilerek iki sene dört ay yedi gün mevkuf kaldıktan sonra beraat eden zengin ve muhitine nazım kimselerden olmasına mebni memleketine dönmesi ve tahrikat (kışkırtılar) sahasından uzaklaşarak iltica etmiş Kürt unsuruna mensup 5 binden fazla kişinin yerleşmiş bulunduğu Seyhan vilayeti çevresinde kalması mahzurlu görülen Mehmet oğlu Hasan Hilmi Baytuk ve 7 kişilik ailesinin 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 2. bendinin Ç fıkrasına binaen Denizli il merkezine nakil ve iskanları Dahiliye Vekâletinin 8/6/1936 tarihli yazısıyla Başvekâlete bildirilmiştir (BCA-030-18-01-02-113-34-9).

3- Çoruh vilayetine bağlı Buçka (Borçka) kazası nüfusunda kayıtlı bulunan ve 10 yıl önce babasıyla birlikte Sovyet memleketlerine giderek Sovyet tebaasından ve Gürcü milletinden Saime adında kaçırdığı bir kızla Türkiye'ye iltica eden Dursun oğullarından Ahmet oğlu Mehmet ve Saime'nin ana ve babalarının Sovyet memleketlerinde bulunması hasebiyle hududa yakın bir bölgede oturmaları mahzurlu görüldüğünden 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 2. bendinin Ç fıkrasına göre Amasya vilayetine nakil ve iskanları; İcra Vekilleri Heyeti'nin 18/3/1937 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-72-19-20).

4- Kığı kazasına bağlı Zerek köyünde doğmuş olan Ermeni asıllı Demirci Agop Markar'ın, Şeyh Sait isyanına katılmak suretiyle uzun müddet asilerle beraber Varto, Hınıs, Malazgirt ve Muş bölgesinde dolaşması ve 1935 yılında geldiği Hınıs'ta zararlı bir kişi olması gibi sebeplerden

Hınıs'ta ikameti sakıncalı görülmüştür. Bu kişinin, 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 2. bendinin Ç fıkrası hükmüne göre, karısı Hatun ve diğer karısı Agamerik ve kızı Meryem ile birlikte Çorum iline nakil ve iskanları; İcra Vekilleri Heyeti'nin 2/11/1937 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-79-89-011).

5- Rusya mültecilerinden olup Alaşkirt (Eleşkirt) de iskân edilen Üzeyir oğlu Dursun'un gizlice Rusya'ya geçtiği ve Rusya ile komşuluk münasebetlerimizi bozacak hareketlerde bulunduğu anlaşıldığından karısı Yeter, kızı Ballı, oğlu Zahir ve diğer oğlu Melikşah'tan ibaret olan ailesi efradıyla birlikte 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 2. bendinin Ç fıkrasına tevfikan Tokat iline nakil ve orada iskânları; İcra Vekilleri Heyeti'nin 2/11/1937 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-80-91-2).

6- 14 sene evvel Bulgaristan'dan gelerek Edirne'nin Muradiye Küçük Pazarı mahallesinde iskan edilmiş olan Baltacı namıyla bilinen Hasan'ın bulunduğu yerde para karşılığı bazı muhacirlerin Bulgaristan'a kaçmalarını temin etmesi ve aynı zamanda hayvan çalmak suçundan hapis cezasının bulunması gibi olaylara karışmasının, Edirne gibi mühim bir hudut mıntıkasında ikameti halinde ufak bir menfaat uğrunda ecnebi istihbaratına da yardımdan çekinmeyeceği düşüncesiyle burada oturması mahzurlu görüldüğünden 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 2 sayılı bendinin Ç fıkrası hükmüne göre Sivas vilayetine nakli; İcra Vekilleri Heyeti'nin 11/11/1937 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-80-92-005).

7- Milli Mücadele zamanında Düzce İsyanına iştirak eden ve isyanın bastırılması üzerine İstanbul'a firarla bir müddet telgraf ve polis memurluklarında çalıştırdıktan sonra İstanbul'un istirdadına takaddüm eden günlerde Yunanistan'a ve oradan da Bulgaristan'a geçerek Yüz elliliklerle ve kendisi gibi menfi ruhlu kimselerle işbirliği yapan ve Bulgaristan'da intişar eden Dostluk gazetesi ile rejimimiz aleyhinde müstehcen ve garazkârane neşriyatta bulunan ve bu defa pasaportsuz olarak trenle Bulgaristan'dan Edirne'ye geldiği görülerek yakalanan ve af kanunlarından istifade edebilir vaziyette bulunması sebebiyle hakkında adli takibat yapılmasına imkân bulunmayan 1317 Düzce doğumlu Çil Ömer oğlu Çerkes Ali Haydar'ın sabıkasından ve kuşkulu durumundan ötürü serbestçe yurt dâhilinde dolaşması emniyet bakımından mahzurlu görüldüğünden 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 2. bendinin Ç fıkrası hükmüne tevfikan Amasya'ya nakil ve orada iskan; Dahiliye Vekaleti tarafından 17/11/1938 tarihli yazısında Başvekâlete bildirilmiştir (BCA-030-18-01-02-85-102-002).

8- Bitlis'in Hizan kazasına bağı Gayda köyü halkından olup, Abdurrahman Muhi ve Sofu Muhi çeteleriyle ilgili olmalarından ötürü nezaret altında bulundurulmuş ve Bitlis muhitinde kalmaları mahzurlu görüldüğünden muvakkaten (geçici olarak) Diyarbakır'ın Ergani kazasına kaldırılan Seyit Ali oğlu Şeyh Selahattin İnan ile amcazadesi Musa oğlu Seyit Abdurrahman Çetin ve Selahattin'in baş kâhyası Ahmet oğlu Reşo Kaya'nın aileleri efradıyla birlikte ve ayrı ayrı yerlerde oturtulmuş üzere 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 2. bendinin Ç fıkrasına göre nakil ve iskanları; İcra Vekilleri Heyeti'nin 3/12/1938 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-106-68-1-2).

9- Aslen Milaşlı avukat Şalom İsrail Nayir'in durumu şüpheli görüldüğünden karısı Hayım Berre, kızı Mazalto Nayir, oğulları Maryoz Nayir, Jozef Nayir ve kızı Viktorya Nayir ile birlikte Tokat vilayeti merkezine nakil ve iskanları; 2848 sayılı kanunun 8. maddesinin 2. bendinin Ç fıkrasına göre İcra Vekilleri Heyeti'nin 26/1/1939 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-85-119-004). Şüpheli durumundan dolayı Tokat'a nakline karar verilen Şalom İsrail'in, kendi isteğiyle ikametgâhını Milaş'tan İzmir'e naklettiği ve şimdiye kadar vilayetçe bir fena hali görülmediği anlaşıldığından ailesi efradıyla birlikte Tokat'a nakline dair olan kararın hükmünün ortadan kaldırılması; İcra Vekilleri Heyeti'nin 28/4/1941 tarihli toplantısında kabul edilmiştir (BCA-030-18-01-02-94-36-6).

10. Yıllara Göre Gerçekleşen İç Göç Sayıları

Arşivlerden elde edilen belgeler neticesinde çalışma alanımız içerisindeki 10 yılı kapsayan süre içerisinde toplam 32 iç göç olayı gerçekleşmiştir. 95 hanede 341 şahsın iç göç uygulamalarına tâbi tutulduğu vakaların yıllara göre dağılımı ise şöyle gerçekleşmiştir:

Tablo 6: Yıllara göre gerçekleşen göç sayıları ve göçler hakkında bilgiler (Yazar tarafından oluşturulmuştur).

Yıllar	Gerçekleşen İç Göçler Hakkında Bilgiler
1936	9 vaka, 44 hane, 122 şahıs
1937	6 vaka, 9 hane, 15 şahıs
1938	3 vaka, 5 hane, 16 şahıs
1939	2 vaka, 9 hane, 31 şahıs
1940	1 vaka, 2 hane, 5 şahıs
1941	1 vaka, 1 hane, 5 şahıs
1942	2 vaka, 6 hane, 35 şahıs

1943	6 vaka, 16 hane, 72 şahıs
1944	1 vaka, 2 hane, 34 şahıs
1945	1 vaka, 1 hane, 6 şahıs
Toplam	32 vaka, 95 hane, 341 şahıs

Sonuç

Osmanlı Devleti'nin bakiyesi olan birçok kurum ve uygulama, Cumhuriyet hükümetleri tarafından hiçbir değişiklik yapılmadan veya küçük yeniliklerle uygulanmaya devam ettirilmiştir. Bu kurumların ilgilendiği konular arasında yer alan iskân mevzusu, Cumhuriyet devrinde çıkarılan 885 ve 2510 sayılı kanunlarla belirli bir plan ve düzen içerisinde uygulanmaya çalışılmıştır. En kapsamlı ve en uzun süreli kanun olan 21 Haziran 1934 tarih ve 2510 Sayılı Yasa, iskân ve göç politikalarının başarıyla uygulanmasında önemli rol oynamıştır.

Bu çalışmaya konu olan 2848 Sayılı kanunla iskân uygulamalarında, güvenlik kaygısıyla yapılan iç göç uygulamaları ön plana çıkmıştır. Muhtelif nedenlerle veya yaşadıkları bölgelerde bulunmaları devlet idaresi tarafından mahzurlu görülen birçok şahıs, aile ve aşiret, bu kanun kapsamında ülkenin farklı bölgelerine göç ettirilmiştirlerdir.

Çalışmada 1935-1945 yılları arasında yaşanan 32 göç olayı neticesinde yerleri değiştirilen kişiler hakkında bilgiler verilerek göçlerin sebepleri ortaya konulmuştur. Verilen bilgiler ışığında göç sebepleri arasında gasp, eşkıyalık, hırsızlık, ölümle tehdit etme, ırza tecavüz gibi bölge güvenliğini tehlikeye düşüren olayların yanında hudut bölgelerinde casusluklarından şüphe edilen ve dış devletlerle ilişkilerimizi bozacak davranışlarda bulunan kişi, aile ya da aşiretlerin bu bölgelerden uzaklaştırılıp iç bölgelere doğru sevk edildikleri gözlemlenmiştir. Yapılan iç göç uygulamalarının, toplumun belirli bir kesimine değil, asayiş ve güvenliği bozan ya da bozabilecek tüm kişi ve gruplara uygulandığı görülmüştür.

Gerçekleştirilmiş olan göçler neticesinde ülke içerisinde huzursuzluk yaşanan yerler ile sınır bölgelerinde asayiş sağlanmaya çalışılmış, farklı kültürlerin bir arada huzur ve barış içerisinde yaşamlarını sürdürmeleri amaçlanmıştır. Göç ettirilen kişilerden, gittikleri yerlere uyum sağlayamayanlar olursa, bu kişiler tekrar başka bölgelere gönderilmişlerdir.

Haklarında nakil ve iskân kararı verilen kişilerden ağır hastalıklara yakalananlar ile nakle sebep hallerinin düzeldiği görülenlerin nakil kararlarının hükmü, İcra Vekilleri Heyeti tarafından kaldırılmıştır.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA) Başbakanlık Fonu Kararlar Daire Başkanlığı (1928-)

(BCA-030-18-01-02-63-21-07)	(BCA-030-18-01-02-63-21-012)
(BCA-030-18-01-02-63-28-001)	(BCA-030-18-01-02-64-37-09)
(BCA-030-18-01-02-65-47-008)	(BCA-030-18-01-02-68-77-9)
(BCA-030-18-01-02-69-86-006)	(BCA-030-18-01-02-71-02-10)
(BCA-030-18-01-02-72-19-20)	(BCA-030-18-01-02-75-48-18)
(BCA-030-18-01-02-79-89-011)	(BCA-030-18-01-02-80-91-2)
(BCA-030-18-01-02-80-92-005)	(BCA-030-18-01-02-85-102-002)
(BCA-030-18-01-02-85-104-8)	(BCA-030-18-01-02-85-114-7)
(BCA-030-18-01-02-93-115-9)	(BCA-030-18-01-02-94-36-6)
(BCA-030-18-01-02-99-80-19)	(BCA-030-18-01-02-101-17-20)
(BCA-030-18-01-02-102-54-17)	(BCA-030-18-01-02-103-72-15)
(BCA-030-18-01-02-103-72-16)	(BCA-030-18-01-02-106-62-20)
(BCA-030-18-01-02-106-68-1-2)	(BCA-030-18-01-02-109-53-8)
(BCA-030-18-01-02-113-16-7)	(BCA-030-18-01-02-113-16-15)
(BCA-030-18-01-02-113-16-16)	(BCA-030-18-01-02-113-30-20)
(BCA-030-18-01-02-113-34-9)	(BCA-030-18-01-02-113-34-10)

Resmi Yayınlar

TBMM Kanunlar Dergisi, Cilt 16, Birleşim 4, 7-XI-1935. 1-15.

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre 5, Cilt 6, İctima 1, İnikad 7, Celse 1, 18-XI-1935. 1-15

TC Resmi Gazete, 21/XI/1935. 17-19.

Araştırma ve İncelemeler

Akkayan, T. (1979). *Göç ve Değişme*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Babuş, F. (2006). *Osmanlı'dan Günümüze Etnik-Sosyal Politikalar Çerçevesinde Göç ve İskân Siyaseti ve Uygulamaları*, İstanbul: Ozan Yayıncılık.

Çiftçi, A. (2017). "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Mübadillere ve Göçmenlere Yönelik İskân Politikasında GÜdülen Siyasal Amaçlar", *Geçmişten Günümüze Göç Sempozyumu*, C.3, Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları. 1385-1392.

Çoruh, H. (2021(a)). "Yirminci Yüzyılın Sonu İtibariyle Afrika'dan Avrupa'ya Yapılan Göçler Teşvik Mi? Tehdit Mi? Yoksa İhtiyaç Mı?", *International Congress of Migration researches (ICOMIR2021)*, May 20-22, Ankara: 95-112.

Çoruh, H. (2021(b)). "Arap Baharı ve Sebep Olduğu Uluslararası Göç Sendromu", *International Congress of Migration researches (ICOMIR2021)*, May 20-22, Ankara: 113-124.

Erdal, İ. (2016). "Atatürk Dönemi Nüfus Politikasına Göre Konar-Göçer Aşiretlerin İç İskân Uygulamaları". *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 14/21, (Güz 2016). 99-111.

Erder, S. (2018). *Zorla Yerleştirmeden Yerinden Etmeye*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Eroğlu, H. (1985). "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt 1,

Sayı 2. 717-738.

Göç Terimleri Sözlüğü (2009). *Uluslararası Göç Örgütü (IOM)*, No 18.

Günşen, H. B. (2012). *Orman Köylerinde İç Göçleri Etkileyen Faktörler (Bartın-Kastamonu Örneği)*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği ABD, Bartın.

İpek, N. (2014). “Kaynakların Dilinde Göç Kavramı”, *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Yıl 9, Sayı 17, (Güz 2014). 9-20.

Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Köse, R. (2019). *CHP ve DP Hükümetleri Dönemlerinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Politikaları*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, İstanbul.

Özbay, F. - Yücel, B. (2001). *Nüfus ve Kalkınma*, Ankara: Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü Yayınları.

Sarıgül, C. E. (2012). *Türkiye Cumhuriyeti'nin İskân Siyaseti*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ABD, Malatya.

Tekeli, İ. (2008). *Göç ve Ötesi*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Yürektürk, G. (2018). “Atatürk Dönemi İç İskân Siyaseti, Bolvadin’de İç İskân Faaliyetleri (1923-1938)” Bolvadin Araştırmaları –I, *Uluslararası Bolvadin Sempozyumu*, Konya: Eğitim Yayınevi. 1214-1251.